

Kvantitative og tverrspråklige analyser av gammelnorske vokalharmonier

Jade Jørgen Sandstedt

Fra de tidligste århundrene med dokumentert skriving på pergament er en typologisk sjelden form av delvis, progressiv vokalharmoni belagt i gammelskandinaviske skrifter (Parkinson 1996; Paster 2004). De ortografiske mønstrene av vokalharmoniske prosesser i gammelskandinaviske tekster har hyppig blitt studert i den tradisjonelle deskriptive litteraturen (Hægstad 1899; Kock 1882; Seip 1955; bl.a.), mens grundige lingvistiske undersøkelser av fenomenene har vært langt mer begrenset (Hagland 1978; Rajić 1980; Majors 1998; Stokstad 1998). Nøyaktige fonetiske elisiteringer av tekstmateriale fra middelalderen forblir utfordrende på grunn av ulike grader av unøyaktigheter og inkonsekvenser i gammelskandinavisk grafemikk, og vokalharmonisystemenes utvikling, dialektale distribusjon og forfall i middelalderens Skandinavia er fortsatt ikke tilstrekkelig dokumentert eller forklart. Målet med det nåværende arbeidet er å gi kvantitative metoder for å få fram pålitelige fonetiske data fra historiske tekster. Ved hjelp av en studie av norsk diplommateriale fra den første halvdel av 1300-tallet skal jeg vise hvordan vokalharmoni kan bli kvantifisert og tverrspråklig sammenlignet, og hvordan slike statistiske modeller kan benyttes for å oppdage og modellere dialektal variasjon innenfor og på tvers av skrifter og skrivere.

Litteratur

- Hagland, Jan Ragnar. 1978. A note on Old Norwegian vowel harmony. *Nordic Journal of Linguistics* 1, 141–147.
- Hægstad, Marius. 1899. *Gamalt trøndermaal: Opplysningar um maalet i Trønderlag fyrr 1350 og ei utgreiding um vokalverket*. Kristiania: Dybwad.
- Kock, Axel. 1882. *Studier öfver fornsvensk ljudlära*, vol. II. Lund: C.W.K. Gleerups.
- Majors, Tivoli. 1998. *Stress-Dependent Harmony: Phonetic Origins and Phonological Analysis*. Ph.D. dissertation, University of Texas, Austin.
- Parkinson, Frederick. 1996. *The Representation of Vowel Height in Phonology*. Ph.D. dissertation, Ohio State University.
- Paster, Mary. 2004. Vowel height harmony and blocking in Buchan Scots. *Phonology*, 21(3), 359–407.
- Rajić, Ljubiša. 1980. Gammelnorsk vokalharmoni i språktypologisk belysning. In Even Hovdhaugen (ed.), *The Nordic Languages and Modern Linguistics*, 315–322. Oslo: Universitetsforlaget.
- Seip, Didrik Arup. 1955. *Norsk språkhistorie til omkring 1370*. 2nd edn. Oslo: Aschehoug.
- Stokstad, Live. 1998. Vokalharmoni og vokalbalanse i gammelnorske tekster. *NorSkrift* 95, 107–127.